

BRUNO DOUCEY

**ΤΗ ΡΩΜΙΟΣΥΝΗ
ΜΗΝ ΤΗΝ ΚΛΑΙΣ**

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΓΟΥΛΑ

Κ Ε Δ Ρ Ο Σ

Bruno Doucey: *Τη ρωμοσύνη μην την κλαις*
Τίτλος πρωτοτύπου:
Bruno Doucey: *Ne pleure pas sur la Grèce*

ISBN 978-960-04-5390-4

Μετάφραση από τα γαλλικά: Κατερίνα Γούλα
Επιμέλεια-Διόρθωση: Βάσω Παπααρήστου
Ηλεκτρονική σελιδοποίηση-διόρθωση: Νικολέττα Δουλάμη

© *Éditions Bruno Doucey, 2021*

© *Για την έκδοση στα ελληνικά, Εκδόσεις Κέδρος Α.Ε., 2023*

Κέδρος Εκδοτική Α.Ε.

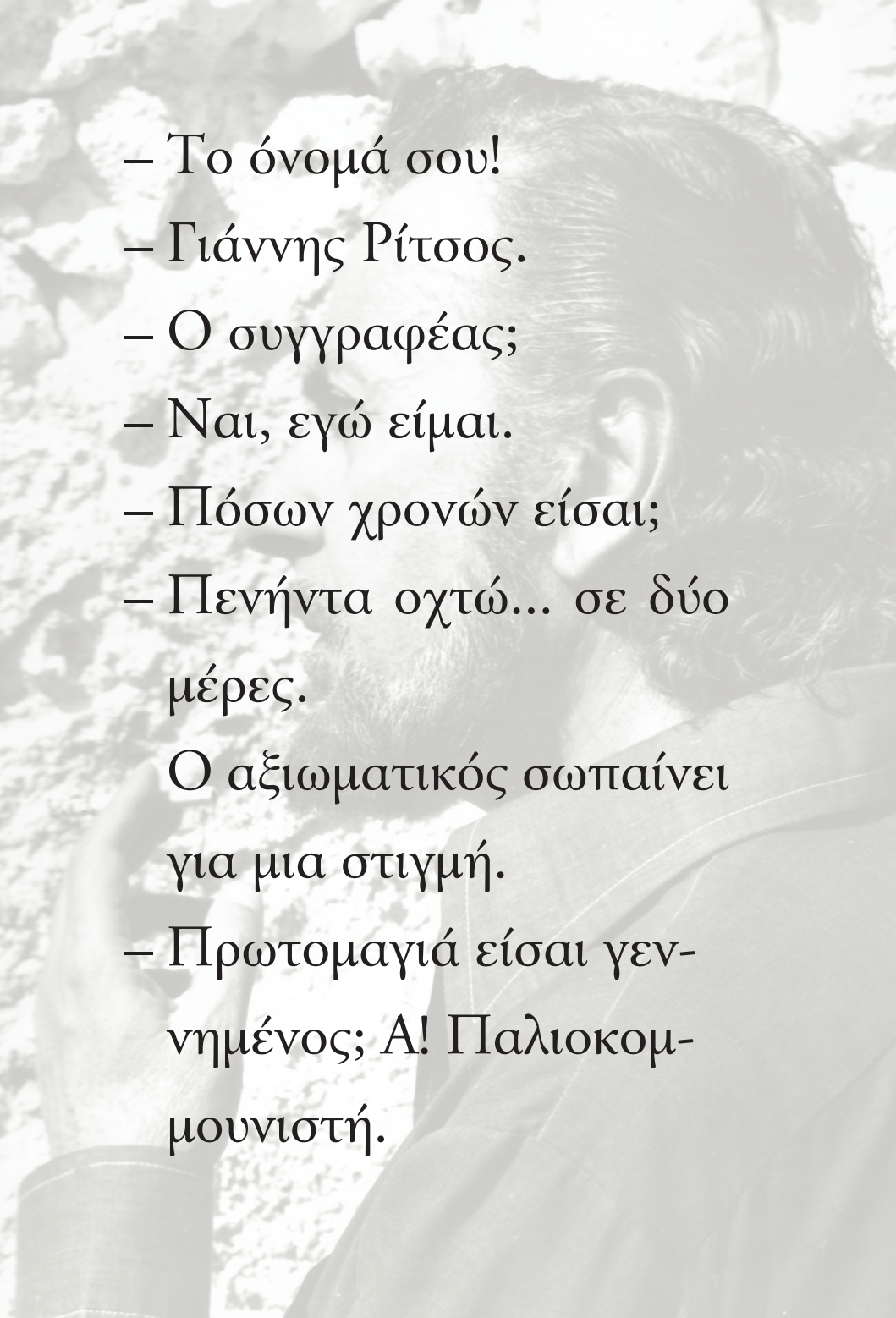
Γ. Γενναδίου 3

Αθήνα 106 78

τηλ. 210 38 09 712-14 • φαξ 210 33 02 655

www.kedros.gr • www.facebook.com/kedros.gr

e-mail: books@kedros.gr

-
- Το όνομά σου!
 - Γιάννης Ρίτσος.
 - Ο συγγραφέας;
 - Ναι, εγώ είμαι.
 - Πόσων χρονών είσαι;
 - Πενήντα οχτώ... σε δύο μέρες.

Ο αξιωματικός σωπαίνει για μια στιγμή.

- Πρωτομαγιά είσαι γεννημένος; Α! Παλιοκομμουνιστή.

*Στη Μ. και στην «ιδιαιτέρη μέρα» της,
την 9η Αυγούστου 2012*

Σήμερα το πρωί τα παιδιά έχουν ραντεβού με τον άνεμο.

Φτάνουν σε μικρά μπουλούκια, ίδια με δίνες, γεμίζουν την αλάνα που ανακάλυψαν την προηγούμενη μέρα γλιστρώντας κάτω από το συρματοπλεγμα, πίσω από τα παλιά κτίρια που πλαισιώνουν το στρατόπεδο. Τα μεγαλύτερα ξεετάζουν με το βλέμμα το κτίσμα με τα κλειστά παράθυρα. Άλλα φλυαρούν καθισμένα στα σκαλοπάτια, με το πρόσωπο λουσμένο στο αμείλικτο φως της μέρας. Πιο κάτω, τέσσερα πέντε μικρά παίζουν κρυφτό. Το ένα από αυτά μετράει γρήγορα έως το είκοσι, με τα χέρια και το κεφάλι στηριγμένα στον κορμό ενός δέντρου, όση ώρα τα άλλα τρέχουν να βρουν ένα μέρος να κρυφτούν. Παραπέρα, ένα παιχνίδι που έχει προσελκύσει καμιά τριανταριά παιδιά εξελίσσεται σε μια εύθυμη οχλοβοή. Μπροστά από έναν χώρο περιφραγμένο με συρματοπλεγμα, ένας έφηβος υπαγορεύει με επισημότητα κανόνες που όλοι ακούνε με προσοχή.

– Χοτοσπότ! Χοτοσπότ! τσιρίζει δείχνοντας με το δάχτυλο τη φαγωμένη απ' τα σκουλήκια πόρτα του περιφραγμένου χώρου.

Τα άλλα παιδιά το βάζουν στα πόδια χωρίς δεύτερη κουβέντα, πριν ο έφηβος αρχίσει το κνηγητό και τα πιάσει για να τα μαντρώσει.

Σηκώθηκε αέρας.

Βίαιες ριπές ταρακουνούν τα παραταγμένα αρμυρίκια που ζώνουν την πλατεία, σηκώνεται σκόνη, η άμμος ραπίζει τα πρόσωπα, δυνατά ρεύματα ρίχνουν τα πιο αδύναμα παιδιά στους τοίχους και τα γέλια τους δεν αργούν να παραχωρήσουν τη θέση τους σε ξέφρενους βρυχηθμούς.

– Μέσα στο μέγαρο θα έπρεπε να παίζουμε, λέει ένα νεαρό κορίτσι φέρνοντας μπροστά στα μάτια το χέρι της που δείχνει κατά την ξεφλουδισμένη πρόσοψη του κτιρίου. Εκεί τουλάχιστον θα ήμασταν προφυλαγμένοι.

Το ξέρει όμως πολύ καλά, το τεράστιο κτίσμα με τα σφαιλιστά παράθυρα και τις κλειδωμένες με λουκέτα πόρτες δεν είναι γι' αυτούς. Μια ταμπέλα γραμμένη σε τρεις γλώσσες υπόσχεται βαριές κυρώσεις σε όποιον αποπειραθεί να εισέλθει στον χώρο. Όπως όλα τα άλλα παιδιά των Γεζίντι* που βρίσκονται μαζί της εκείνο το πρωί, το νεαρό κορίτσι δεν διαβάζει ούτε ελληνικά, ούτε αραβικά, γνωρίζει όμως αρκετές λέξεις στα αγγλικά για να μαντέψει πόσο αυστηρή είναι αυτή η προειδοποίηση.

Την προηγούμενη μέρα, αφότου ανακάλυψαν ένα ακατοίκητο μέγαρο δυο βήματα απ' το στρατόπεδο όπου βρίσκονται μαντρωμένες οι οικογένειές τους, κάποιοι από τους φίλους της κυριεύτηκαν από εκδικητικότητα. Αυτή την ξεχαρβαλωμένη πόρτα, που την κρατούσε όρθια μια αλυσίδα, φαγωμένη κι αυτή απ' τον χρόνο, έπρεπε να την παραβιάσουν. Γιατί να μην καταλάβουν τους άδειους χώρους, να

* Εθνοθησκευτική ομάδα με ινδοϊρανικές ρίζες.

εγκατασταθούν σε υπνοδωμάτια, να κοιμηθούν σε κανονικά κρεβάτια, να χρησιμοποιήσουν αποχωρητήρια, να προφυλαχτούν απ' τον αέρα, τη ζέστη ή τη βροχή; Στο κάτω κάτω, ποιον θα ενοχλούσαν αν ξανάδιναν ζωή σ' ένα κτίριο εγκαταλειμμένο, τη στιγμή που δεκάδες οικογένειες κοιμούνται σε σκηνές σταλμένες από την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες;

– Ένα μόνο μέγαρο δεν θα αρκούσε για να στεγάσει όλους τους εξόριστους, είχε απαντήσει η Ζαρίν, ένα κορίτσι δεκαπέντε ή δεκάξι χρονών, που ανησυχούσε μήπως έβλεπε τους φίλους της να θέτουν σε εφαρμογή το σχέδιό τους να εισβάλουν στο κτίριο με τις κλειδαμπαρωμένες πόρτες.

»Κι έπειτα, για σκεφτείτε, πρόσθεσε, θα μας πάρουν μεμιάς πρέφα οι κάτοικοι του νησιού που έρχονται κάθε μέρα να μας επισκεφθούν και να μας φέρουν να φάμε. Να παραβιάσουμε τις πόρτες ενός σπιτιού όπου απαγορεύεται η είσοδος· ωραίος τρόπος να τους ευχαριστήσουμε!

Οι άλλοι τράνταξαν τη βαριά αλυσίδα, διαπιστώνοντας ότι οι γάτες μπαινόβγαιναν ελεύθερα σε έναν χώρο στον οποίο οι άνθρωποι δεν είχαν πρόσβαση. Ότι ήταν κι αυτό άλλη μια αδικία σε βάρος τους. Ότι δεν υπήρχε τίποτε κακό στο να καταλάβουν ένα εγκαταλειμμένο κτίριο. Οπότε κι αυτή υποχώρησε.

– Μα καλά, δεν έχετε κουκούτσι μυαλό; Ξεχάσατε από πού ερχόμαστε και ποιοι είμαστε; Έχετε μήπως την εντύπωση ότι γλιτώσαμε από την Νταές,* ότι εγκαταλείψαμε τα

* Νταές (Daesh): Τζιχαντιστική τρομοκρατική οργάνωση του σημερινού Ιράκ και της Συρίας, γνωστή και ως ISIS.

σπίτια μας και τη γη μας στο Ιράκ, για να βρεθούμε τώρα εδώ, έτοιμοι να παραβιάσουμε την είσοδο σε ένα κτίριο που δεν μας ανήκει; Συνεχίστε, συνεχίστε, και θα δείτε καινούργια προβλήματα να πέφτουν βροχή στις πλάτες των γονιών μας. Λίγο γρήγορα δεν ξεχάσατε ότι η ελληνική αστυνομία κατέσχεσε τα διαβατήριά μας κι ότι είμαστε πρόσφυγες. ΠΡΟΣ-ΦΥ-ΓΕΣ, με ακούτε; Δεν είμαστε στο σπίτι μας εδώ. Εδώ πρέπει να είμαστε φρόνιμοι. Να μην μπλέκουμε σε φασαρίες. Να μη βάζουμε τις οικογένειές μας σε μπελάδες.

Σπρωγμένη απ' τον θυμό, το νεαρό κορίτσι εγκατέλειψε την αλάνα και γλίστρησε κάτω από το συρματοπλεγμα, προς την άλλη κατεύθυνση, για να επιστρέψει στον καταυλισμό των προσφύγων όπου βρίσκονταν στοιβαγμένοι οι δικό της. Σιγά σιγά την ακολούθησαν και οι άλλοι, και όλα ξαναμπήκαν σε τάξη.

Αυτό το πρωί ο άνεμος έχει βαλθεί να τους χαλάσει τη γιορτή. Είναι τόσο δυνατός, κουβαλάει τόσο πολλή σκόνη που τα παιδιά ένα ένα παραιτούνται απ' το παιχνίδι. Οι σκηνές πλαταγίζουν με θόρυβο κάτω απ' τις ριπές του, πλαστικές σακούλες έχουν στήσει έναν ιπτάμενο χορό. Οι μανάδες ίσα που πρόλαβαν να μαζέψουν τηνμπουγάδα που είχαν απλώσει πάνω στα τοιχαλάκια για να στεγνώσει. Όλη αυτή η αναμπουμπούλα ωστόσο δεν θα εμποδίσει τις οικογένειες να φάνε μαζί.

Όπως κάθε πρωί, από τότε που εγκαταστάθηκαν εδώ, ένα άσπρο φορτηγάκι κάνει την εμφάνισή του στον καταυλισμό. Ένα ηλικιωμένο ζευγάρι κατεβαίνει από το όχημα.

Ο άντρας κάνει τον γύρο του φορτηγού. Ανοίγει την πόρτα της δεξιάς πλευράς, βοηθάει τη γυναίκα να κατέβει με προσεκτικές κινήσεις, έπειτα κατευθύνεται προς το πίσω μέρος του οχήματος και ανοίγει την πόρτα. Ο άντρας ξεκινάει να ξεφορτώνει τα κιβώτια που περιέχουν το ψωμί, τα φρούτα και τα λαχανικά, ενώ την ίδια ώρα ένας πρόσφυγας με λευκή και κόκκινη καφίγια* στο κεφάλι πλησιάζει για να του δώσει ένα χεράκι.

Όσο για τη γυναίκα, μετακινείται με δυσκολία. Στηριγμένη σε μια μαγκούρα, πηγαίνει να συναντήσει τις γυναίκες Γεζίντι που την υποδέχονται με χαμόγελα. «Καλημέρα, καλημέρα», τους λέει. «Ρος μπας, ρος μπας!» απαντάνε εκείνες στα κουρμάντζι.** Η συζήτηση σταματάει εκεί, αλλά τα βλέμματα που ανταλλάσσουν και οι χειρονομίες τους μαρτυρούν την εμπιστοσύνη που έχει χτιστεί με τον καιρό ανάμεσά τους.

Ένα λεπτό αργότερα τα στρωσίδια έχουν απλωθεί πάνω στο χώμα, στον άδειο χώρο ανάμεσα στις σκηνές, και τα έχουν στερεώσει με βαριές πέτρες και στις τέσσερις γωνίες τους για να μην τα πάρει ο αέρας. Γυναίκες κόβουν σε μερίδες το ψωμί, καθαρίζουν τα λαχανικά, μοιράζουν τα πορτοκάλια στα παιδιά που έρχονται να καθίσουν τριγύρω τους.

Ο άντρας που οδηγούσε το φορτηγάκι δεν λέει κουβέντα. Κοιτάζει για ώρα τη γυναίκα του, που βοηθάει τις μανάδες

* Η χαρακτηριστική μαντίλα που φορούν οι Παλαιστίνιοι.

** Διάλεκτος της κουρδικής γλώσσας που χρησιμοποιείται από τα 2/3 του κουρδικού πληθυσμού.

Γεζίντι να ετοιμάσουν το πρώτο γεύμα της μέρας· έπειτα το βλέμμα του χάνεται προς την κατεύθυνση που βρίσκεται το μαγκάλι, όπου μια λάμπα λαδιού καίει νύχτα μέρα. Δεν γνωρίζει ούτε το Ιράκ ούτε τη Συρία, ίσα που ξέρει ποιοι είναι οι Γεζίντι, έχει καταλάβει όμως ότι η φωτιά έχει γι' αυτούς ιερή αξία. Όταν έρχεται στον καταυλισμό των προσφύγων στο τέλος της μέρας, για να τους φέρει είδη πρώτης ανάγκης ή για να λύσει κάποιο πρόβλημα με την υδροδότηση, που κάνει όλο καπρίτσια το καλοκαίρι, τυχαίνει να δει τους άντρες συγκεντρωμένους γύρω απ' το μαγκάλι.

Το βράδυ, λίγο πριν από το ηλιοβασίλεμα, ένας από αυτούς είχε ανάψει μια λάμπα λαδιού και πήγαινε στην είσοδο κάθε σκηπής προφέροντας λόγια που για τον επισκέπτη ήταν ακατανόητα.

Στο κάτω κάτω, το ίδιο πράγμα κάνουν κι οι Έλληνες στα αμέτρητα ξωκλήσια της Λέρου, ή στις άκρες των δρόμων – τα εκκλησάκια που είναι αφιερωμένα στη μνήμη όσων χάθηκαν σε κάποιο τροχαίο δυστύχημα, σκεφτόταν ο άντρας την ώρα που κατέβαινε τον λόφο για να συναντήσει τη γυναίκα του στο μικρό τους σπίτι στον όρμο του Λακκίου.

I

[...]

Τούτο το χόμα

*είναι δικό τους και δικό μας – δε μπορεί κανείς να μας το πάρει.**

* Στο τέλος του βιβλίου υπάρχει βιβλιογραφική αναφορά στα έργα του Γιάννη Ρίτσου.

21 Απριλίου 1967

7:30 π.μ.

Ακόμη δεν έχει φέξει καλά καλά στους δρόμους της Αθήνας που φαίνονται πιο ήρεμοι από ό,τι συνήθως.

Λιγοστά αυτοκίνητα. Λιγοστοί θόρυβοι. Κάτι γάτες γυροφέρνουν στους κάδους των σκουπιδιών και χώνονται κάτω από τα σταθμευμένα οχήματα. Μια παράξενη αίσθηση ότι η πόλη δεν έχει ακόμη ξυπνήσει.

Γύρω απ' το Πεδίο του Άρεως ένας άντρας με αθλητικά ρούχα τρέχει στον ασφαλτοστρωμένο δρόμο. Από τότε που ακυρώθηκε ο Μαραθώνιος της Ειρήνης, όπου ήταν να τρέξει κανονικά την Κυριακή 16 Απριλίου, σηκώνεται κάθε μέρα από τα χαράματα και κάνει δέκα με δεκαπέντε χιλιόμετρα στους δρόμους της Αθήνας, πριν φύγει για τη δουλειά του στο πανεπιστήμιο.

Σε απόσταση λίγων χιλιομέτρων οι ένοικοι των διαμερισμάτων γύρω απ' την πλατεία Αττικής αρχίζουν μόλις να ξυπνάνε. Όσοι ανοίγουν το ραδιόφωνο ξαφνιάζονται καθώς ακούνε τα ίδια στρατιωτικά εμβατήρια σε όλους τους σταθμούς, λες και, αιφνίδια, όλα τα ραδιοφωνικά προγράμματα της χώρας έχουν διακοπεί. Πηγαίνουν προς τα παράθυρα που βλέπουν στην πλατεία, σαρώνοντας με το βλέμμα την ανοιχτωσιά και τους δρόμους που οδηγούν σε αυτή. Τίποτε. Η σιωπή σκεπάζει την πόλη σαν ομίχλη.

Τα πάντα είναι ήρεμα.

Υπερβολικά ήρεμα.

Ξαφνικά μια κραυγή σκίζει τον αέρα:

– Στα όπλα!

Ένας άγνωστος ξεμυτάει απ' τη γωνία ενός δρόμου.

Βροντερός βηματισμός από στρατιωτικά άρβυλα. Υπόκωφοι ήχοι. Φωνές διαμαρτυρίας:

– Ζήτω η ελευθερία!

Οι κρότοι ενός αυτόματου όπλου βυθίζουν τον άντρα στη σιωπή.

Λίγα λεπτά αργότερα το άψυχο κορμί του κείται μέσα σε μια λίμνη αίματος στη μέση του οδοστρώματος. Μια μικρή ομάδα ανθρώπων συγκεντρώνεται γύρω του. Άλλοι κλαίνε, άλλοι φυλάνε τσίλιες.

Στο βάθος πνιχτοί μεταλλικοί θόρυβοι, στριγκές κραυγές, και άλλοι κρότοι. Στην πλατεία Ομονοίας ένας συνδικαλιστής πέφτει κι αυτός νεκρός.

Σε έναν γειτονικό δρόμο δύο νεαροί που ετοιμάζονται να κολλήσουν αφίσες προπηλακίζονται άγρια.

Στη γειτονιά των Εξαρχείων ένας φοιτητής σε ένα μηχανάκι, που τρέχει με αρκετή ταχύτητα, αψηφά τον κλοιό των στρατιωτικών. Πέντε λεπτά αργότερα πέφτει πάνω του ένα τζιπ και τον ανατρέπει βίαια.

Οι κάτοικοι της Αθήνας έχουν πλέον καταλάβει τι συμβαίνει. Η πόλη έχει παραλύσει. Το τηλέφωνο δεν λειτουργεί. Δεν υπάρχουν εφημερίδες. Δεν κυκλοφορούν ταξί. Ομάδες στρατιωτικών βαριά οπλισμένων έχουν πάρει θέση στα στρατηγικά σημεία. Περαστικοί που έτυχε να περνάνε από

εκεί παίρνουν διαταγή να γυρίσουν στα σπίτια τους. Άρματα μάχης και θωρακισμένα οχήματα φράζουν τους κεντρικούς δρόμους. Οι τουρίστες που βρίσκονται στην Αθήνα μένουν κλειδαμπαρωμένοι στα ξενοδοχεία τους. Η Βουλή, τα Ανάκτορα, τα υπουργεία, το αεροδρόμιο, τα ταχυδρομεία, οι σιδηροδρομικοί σταθμοί, οι τράπεζες έχουν περάσει στα χέρια των στρατιωτικών. Στους δρόμους ακόμη κι οι αστυνομικοί βρίσκονται υπό την επιτήρηση των παραστρατιωτικών. Η πόλη ολόκληρη βρίσκεται υπό τον έλεγχό τους.

Στο ραδιόφωνο ο Σταθμός των Ενόπλων Δυνάμεων μεταδίδει τώρα ένα ανακοινωθέν που συνοψίζει την κατάσταση σε λίγες λέξεις: ο στρατός κατέλαβε την εξουσία για να σώσει τη χώρα από την καταστροφή. Έχει επιβληθεί στρατιωτικός νόμος. Από σήμερα και μέχρι νεωτέρας, η κυκλοφορία κάθε οχήματος και κάθε πολίτη στην πόλη απαγορεύεται. Όποιος κυκλοφορεί μετά τη δύση του ήλιου θα τουφεκίζεται. Όποιος πολίτης διαπράττει οποιαδήποτε παράβαση θα οδηγείται ενώπιον έκτακτου στρατιωτικού δικαστηρίου. Από δω και στο εξής, η διάρκεια της κράτησης για προληπτικούς λόγους δεν υπόκειται σε χρονικούς περιορισμούς.